

Hrozí nevratné podvody a manipulace. Okamurův odborník provedl důkladnou analýzu korespondenční volby

„Jako z Cimrmana, pokud by nešlo o tak vážnou věc, jako je čistota a férovost voleb, je pak ustanovení zákona umožňující započítat jako platné i hlasy osob, které mezi dnem odeslání korespondenčního hlasu a dnem voleb zemřely. S lehkou nadsázkou je tedy do naší volební legislativy zaveden institut volby ze záhrobí... Takže hrozí nevratné podvody a manipulace, ať už vyplývající ze zlé vůle, z nedbalosti nebo z nejasnosti a složitosti zákona jako takového,“ říká předseda zastupitelů SPD ve Středočeském kraji Tomáš Doležal, který je též poradcem předsednictva SPD a poslaneckého klubu SPD.

SPD dlouhodobě kritizuje korespondenční volbu. Proč?

Zprv je evidentní, že samotný korespondenční způsob volby (natož pouze ze zahraničí) není v souladu se základními principy volebního práva definovanými českou ústavou.

S kterými principy?

Patří sem zprv rovnost volebního práva: Princip, podle kterého má každý volič jeden hlas a váha všech hlasů je stejná, což zahrnuje i pravidlo, že každý volič má v každých konkrétních volbách stejné možnosti a stejné podmínky hlasování.

Zadruhé je to přímost volebního práva: Tedy princip, dle kterého je příslušné hlasování prováděno vždy přímo konkrétním a jasně identifikovatelným voličem. Právo volit nesmí být žádným způsobem převedeno na jinou osobu. Nelze volit v zastoupení.

Zatřetí pak jde o tajnost hlasování: Tato zásada znamená, že nesmí být možné jakkoliv spojit voliče s odevzdaným hlasem a že nikdo nesmí vědět, jak konkrétní volič hlasoval. Absolutně nikdo jiný kromě voliče samotného! Jde tedy o tajnost hlasování a ochranu voliče před jejím narušením jak ze strany soukromých osob a subjektů, tak ze strany státu.

Proč není zajištěna tajnost volby?

Tajnost volby může být garantována pouze tehdy, jestliže má akt výkonu hlasovacího práva osobní a individuální charakter, když probíhá prostřednictvím fyzického vhození volebního lístku do volební urny za plentou a za přítomnosti nezávislé a politicky pluralitní volební komise, která celý proces hlasování kontroluje dle předem daných zákonných pravidel.

To u korespondenčního hlasování prostě není možné zaručit žádným způsobem, tudíž nelze absolutně vyloučit možnost, že některé osoby hlasují pod dozorem či dokonce pod nátlakem jiných osob.

Jaké máte další výhrady?

Při korespondenčním způsobu hlasování tak, jak byl uzákoněn, nelze rovněž vůbec vyloučit ústavně nepřipustnou a zákonem zakázanou variantu, že určitá osoba hlasuje v daných volbách vícekrát, což je opět porušení principu rovnosti volebního práva.

Nelze vyloučit ani možnost, že pod jménem a pod identitou určité osoby disponující aktivním volebním právem hlasuje někdo úplně jiný, kdo například ani toto volební právo z nejrůznějších důvodů nemá, čímž je zase narušen princip přímosti hlasování, jelikož v jeho korespondenční podobě absentuje prvek volební komise, která je schopna každého voliče ztotožnit a vyloučit eventualitu vícenásobné volby jednou a tou samou osobou.

Navíc čeští občané žijící – nebo se momentálně nacházející – v zahraničí právo volit klíčové české ústavní orgány (sněmovnu, prezidenta) již dávno mají. Na našich zastupitelských úřadech.

Uvedl jste, že nelze vyloučit, že některá osoba bude volit vícekrát. Můžete to rozvést?

Vysvětlím to později na základě aplikace konkrétních paragrafů.

Jaké konkrétní dopady bude mít podle vás korespondenční hlasování ze zahraničí na konečný výsledek sněmovních voleb?

Klíčovým momentem je zde nastavení mechanismu převodu hlasů (nejen těch korespondenčních) odevzdaných v zahraničí na poslanecké mandáty. Dosud tomu bylo tak, že před každými volbami do Poslanecké sněmovny byl vylosován jeden český volební kraj a všichni voliči hlasující v zahraničí vybírali svého favorita z kandidátních listin politických stran, hnutí a koalic zaregistrovaných právě v tomto kraji. Což bylo nejen naprosto nelogické, ale rovněž to několikrát výrazně asymetrickým a neakceptovatelným způsobem ovlivnilo konečný výsledek voleb a podobu našeho hlavního zákonodárského sboru.

Můžete uvést příklad?

Například v roce 2006 byl tímto vylosovaným krajem, kde se započítávaly hlasy odevzdané v zahraničí, Jihočeský kraj. A jen díky hlasům odevzdaných v zahraničí mohla následně vzniknout Topolánková vláda ve složení vláda ODS, KDU-ČSL a Strana zelených (disponující 100 mandáty a podpořená dvěma přeběhlíky z ČSSD). Jelikož díky hlasům ze zahraničí se v Jihočeském kraji

rozdělovalo o jeden mandát více, než kdyby se započítávaly pouze „domácí“ hlasy. Onen mandát navíc získala ODS.

Kdyby se tehdy zahraniční hlasy započítávaly v některém jiném kraji (nebo jiným způsobem), získaly by ČSSD a KSČM ve sněmovně společně většinu 101 mandátů a velmi pravděpodobně by okamžitě sestavily většinovou vládu – jak ostatně deklarovaly již před těmito volbami. Takto byl ovšem výsledný poměr obou politických bloků 100 na 100 a tento volební pat umožnil Mirku Topolánkovi a Marku Dalíkovi přetáhnout na svou stranu dva opoziční poslance (sociální demokraty Melčáka a Pohanku) a tak získat důvěru sněmovny pro svůj vládní kabinet.

Ve volbách do sněmovny v roce 2017 byl oním vylosovaným krajem Středočeský kraj a díky hlasům ze zahraničí zde nezískalo poslední přidělovaný mandát hnutí SPD, nýbrž TOP 09. A zase – pokud by byly zahraniční hlasy naloženy do některého jiného kraje, disponovaly by tenkrát hnutí ANO a SPD ve sněmovně společně 101 mandáty a výchozí vyjednávací situace pro sestavení budoucí vlády – i podoba této vlády – by byly významně odlišné, než tomu v realitě bylo. Systém přiřazování zahraničních hlasů losem do určitých krajů je tedy od základu špatný bez ohledu na to, jestli se hlasuje jen fyzicky, nebo i korespondenčně.

Jak tomu bude tedy letos?

Jinak než doposud. Zahraniční hlasy, včetně těch korespondenčních, budou rozlosovány do čtyř největších volebních krajů dle toho, v jaké zemi byly odevzdány či odeslány. Půjde o tyto volební kraje: Praha, Středočeský kraj, Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj. V této souvislosti připomeňme, že poslední volby do sněmovny rozhodly výsledky ve dvou z těchto největších krajů – ve Středočeském kraji a v Praze. Po sečtení výsledků ve dvanácti ostatních krajích České republiky byl totiž součet mandátů hnutí ANO a hnutí SPD o jeden vyšší než součet mandátů pro dvě předvolební koalice současných vládních stran a Pirátů.

Ale v součtu mandátů přidělených ve Středočeském kraji a v Praze zvítězila tehdejší pětikoalice nad s učasnou sněmovní opozicí o 17 mandátů – a celkově tedy o 16 mandátů (108 ku 92).

Záměr přiřazovat zahraniční hlasy (včetně těch korespondenčních) do čtyř největších českých krajů není tedy ničím jiným než metodou typickou pro tzv. volební inženýrství – což je označení pro snahu určitých politických sil prostřednictvím účelových změn volebních pravidel uměle navyšovat své předpokládané volební zisky.

A další věc – v těchto čtyřech největších českých volebních krajích se v posledních volbách rozdělovalo celkem 94 poslaneckých mandátů (v roce 2017 dokonce 95), tedy skoro polovina sněmovny. Poté, co do těchto krajů budou arbitrárně přiřazovány i všechny hlasy odevzdané v zahraničí, mohou poslanci v nich zvolení tvořit už nadpoloviční část sněmovny – a zástupci zbylých deseti krajů tak budou v menšině.

I ve světle posledního nálezu Ústavního soudu ohledně volební legislativy (z února roku 2021), který konstatoval deformace a nerovnosti v zastoupení zvolených poslanců na základě znevýhodnění menších volebních krajů, půjde o další jasně protiústavní následek zavedení korespondenčního hlasování ze zahraničí do našeho volebního systému.

A jak konkrétně budou nově převáděny hlasy odevzdané v zahraničí na poslanecké mandáty ve čtyřech největších krajích České republiky?

Celý svět je pro tento účel ve volebním zákoně rozdělen na čtyři teritoria:

1. **Západní Evropa** (Andorra, Belgie, Francie, Irsko, Lucembursko, Monako, Nizozemsko, Portugalsko, Španělsko, Velká Británie a Severní Irsko) – losem přiřazeno k Moravskoslezskému kraji,
2. **Ostatní Evropa** (tedy mj. Francie, Německo, Rakousko, Skandinávie, země jižní, střední a východní Evropy) – losem přiřazeno k Jihomoravskému kraji,
3. **Území států Ameriky** (Severní, Střední i Jižní) – losem přiřazeno ke Středočeskému kraji,
4. **Zbytek světa** (Austrálie, Asie, Afrika) – losem přiřazeno k Praze.

Jaké další důležité dopady přinese korespondenční volba?

Před zavedením korespondenční volby ze zahraničí totiž v zahraničí hlasovaly maximálně jednotky tisíc občanů – naposledy (v roce 2021) jich bylo něco málo přes 13 000. Ale i tato nízká čísla ve dvou výše demonstrovaných případech (volby 2006 a 2017) zásadně deformovala vůli voličů hlasujících v České republice. A díky tomu vznikly výrazně jiné vlády, než by tomu bylo tehdy, kdyby se postupovalo pouze na základě hlasů odevzdaných u nás doma, anebo kdyby se zahraniční hlasy rozprostřely rovnoměrně po všech čtrnácti krajích.

Zavedení korespondenčního hlasování bude ovšem znamenat i významné zvýšení volební účasti v zahraničí. Podle loňského sdělení Ministerstva vnitra, které vychází z informací Ministerstva zahraničních věcí, se počet Čechů pobývajících dlouhodobě či krátkodobě v zahraničí pohybuje mezi 400 000 až 600 000.

Kdyby tedy letos v zahraničí po zavedení korespondenční volby volila pouze polovina ze spodní hranice tohoto oficiálně odhadovaného počtu, jde o 200 000 hlasů. Takto vysoká volební účast v zahraničí by čtyřem největším krajům přinesla minimálně 8 poslaneckých mandátů navíc (tedy celkově 102). A jelikož sněmovna není nafukovací – a přerozdělovat se bude stále jen 200 poslaneckých mandátů, tak pokud některým krajům oněch celkem 8 mandátů přibude, jiným logicky ubudou.

Které by to mohly být?

Kdybychom vycházeli z volební účasti v roce 2021, šlo by o ty kraje, které svůj poslední mandát získaly až v rámci druhého kola přerozdělování dle tzv. nejvyššího zbytku dělení.

A nyní už by měly tedy smůlu. Tedy jde o kraje Jihočeský, Plzeňský, Královéhradecký, Karlovarský, Zlínský, Moravskoslezský, Ústecký a Olomoucký (anebo místo posledních dvou o kraj Pardubický a Liberecký, protože mezi zbytky dělení těchto čtyř krajů byly minimální rozdíly).

Takže nejmenší Karlovarský kraj by mohl mít k dispozici už jenom čtyři poslanecké mandáty, což znamená, že na získání poslaneckého křesla by zde bylo potřeba minimálně 15 procent hlasů. A tzv. přirozený práh, tedy procento hlasů, které je potřeba získat pro dosažení poslaneckého mandátu, by se výrazně zvýšilo i v jiných menších krajích, až někde k 10 procentům.

Lze tedy jednoznačně říci, že zavedení korespondenční volby do české volební legislativy v souběhu se stanoveným mechanismem převodu zahraničních hlasů na poslanecké mandáty dále prohlubuje už tak brutálně deformační charakter našeho systému voleb do Poslanecké sněmovny.

A tato deformace má jasně protiústavní charakter, protože je v rozporu se zásadou rovnosti volebního práva. Volič zkrátka nesmí být diskriminován na základě toho, v jakém kraji žije či volí. Bohužel, u nás tomu tak od roku 2000, kdy bylo vytvořeno čtrnáct z hlediska počtu obyvatel (a tedy i voličů) zcela rozdílných krajů, je.

O tom, kolik bude mít například Karlovarský kraj ve sněmovně poslanců, či o tom, kolik procent hlasů bude muset politická strana pro vstup do sněmovny získat v Libereckém kraji, už nebude rozhodovat pouze schopnost mobilizovat své vlastní voliče doma, ale mnohem více to bude záležet na faktorech, které čeští voliči a většina kandidátů neovlivní. Například na počtu korespondenčních hlasů, které dorazí na naše ambasády v Bruselu, New Yorku, Berlíně, Rijádu či v Kuala Lumpur.

Z tohoto důvodu lze tudíž po letošních sněmovních volbách očekávat individuální soudní stížnosti politických stran či konkrétních kandidátů, kteří se budou novými volebními pravidly cítit dotčeni a diskriminováni.

A jaké může mít konkrétní dopady legislativní nastavení korespondenční volby ze zahraničí a způsobu převodu zahraničních hlasů na poslanecké mandáty?

Ve všech posledních pravidelných týdenních předvolebních průzkumech agentury STEM pro CNN PRIMA NEWS se součet mandátů pro ANO a SPD pohybuje v intervalu 100 až 103.

Pokud by tedy hlasy ze zahraničí za určitých okolností ovlivnily přidělení byť jen jednoho jediného mandátu v každém kraji, do kterého budou přerozděleny (příčemž v realitě to může být i více), může se zcela reálně stát to, že ANO a SPD nebudou mít společně 101 nebo 102 mandátů, jako by měly v případě volebního systému do sněmovny platného v roce 2021 a dříve, ale například pouze 100 nebo 99 mandátů. Což zásadně změní povolební situaci, vyjednávací půdorys a ve finále i podobu budoucí vlády.

Samostatnou kapitolou je riziko manipulací a nezákonnosti při vyhodnocování a započítávání korespondenčních hlasů, které mj. vyplývá i z naprosto nesmyslné složitosti tohoto způsobu hlasování na český způsob.

V jakém směru?

Přečtěte si paragrafy toho zákona. Domnívá se někdo, že takto nastavená procedura je bezezbytku jasná všem voličům a všem členům zvláštních volebních komisí na zastupitelských úřadech a že jejím výsledkem nebudou minimálně stovky neplatných hlasů zařazených mezi platné a další stovky neoprávněně zneplatněných platných hlasů?

Pozornost si zaslouží zejména toto ustanovení:

U voliče, který hlasoval korespondenčně, avšak není uveden ve výpisu voličů, si zvláštní okrsková volební komise vyžádá u zastupitelského úřadu údaje nezbytné pro posouzení obsahu doručovací obálky a dopíše údaje o voliči do výpisu voličů. Zastupitelský úřad poskytne zvláštní okrskové volební komisi na vyžádání údaje o takovém voliči ze seznamu voličů v rozsahu nezbytném pro doplnění voliče do výpisu voličů.

Neznamená to nic jiného, že jako platné mohou být započítány i korespondenční hlasy těch voličů, kteří nebudou předem zapsáni ve speciálním seznamu voličů na příslušném zastupitelském úřadě. Půjde tedy o voliče, kteří daný zastupitelský úřad nepožádali o zaslání volební dokumentace – a tudíž ji mají odjinud. Například z té části světa, kde se má volit do jiného českého kraje, než tam, kam byl jejich hlas ve finále doručen. A přesto má být započten, resp. žádné ustanovení volebního zákona tomu nebrání a bude jen na libovůli členů volební komise, co s tímto hlasem udělá.

Nehledě na to, že tito voliči budou moci bez sebemenšího problému a podezření volit i fyzicky v České republice a nebude síly, která by to byla schopna odhalit. Ať už v okamžiku jejich fyzické volby, tak v době sčítání hlasů.

Jako z Cimrmana, pokud by nešlo o tak vážnou věc, jako je čistota a férovost voleb, je pak ustanovení zákona umožňující započítat jako platné i hlasy osob, které mezi dnem odeslání korespondenčního hlasu a dnem voleb zemřely. S lehkou nadsázkou je tedy do naší volební legislativy zaveden institut volby ze záhrobí.

A konečně, platná a účinná podoba legislativního zakotvení podoby korespondenční volby ze zahraničí obsahuje nepřijatelnou variantu dvojího hlasování pro zahraniční voliče. Konkrétně jde o to, že když odvolí korespondenčně, a poté ucítí nutkavou potřebu změny své volby, bude mu to umožněno a může volit fyzicky na zastupitelském úřadě. Anebo i v nějaké volební místnosti v ČR, bude-li mít volební průkaz anebo bude-li to člověk s trvalým bydlištěm v ČR. Jde tedy o další neoprávněné a protiústavní zvýhodnění jedné skupiny voličů – těch tzv. zahraničních.

Takže hrozí nevratné podvody a manipulace, ať už vyplývající ze zlé vůle, z nedbalosti nebo z nejasnosti a složitosti zákona jako takového. A ty zhojit nebo i odhalit bude velmi obtížné, ne-li nemožné. Férovost volební soutěže je zkrátka zavedením korespondenčního hlasování ze zahraničí nevratně poškozena.

<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Hrozi-nevratne-podvody-a-manipulace-Okamuruv-odbornik-provedl-dukladnou-analyzu-korespondencni-volby-778577>